

ASES
ACADEMY OF SCIENTIFIC AND
EDUCATIONAL STUDIES

ORIENTAL
UNIVERSITETI

ASES XI. INTERNATIONAL SOCIAL SCIENCES CONGRESS

28 -30 November 2025, Uzbekistan

CONGRESS BOOK

EDITOR: Prof Dr.QODIROV GAYRAT

ISBN: 978-625-92930-0-4

Ases XI. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi

**28-30 KASIM 2025
Jizzax, UZBEKISTAN**

EDITOR

Prof. Dr. QODIROV GAYRAT

COPYRIGHT © 2025

BY ASES CONGRESS ORGANIZATION

PUBLISHING COMPANY LIMITED

ALL RIGHTS RESERVED. NO PART OF THIS PUBLICATION MAY BE REPRODUCED, DISTRIBUTED OR TRANSMITTED IN ANY FORM OR BY ANY MEANS, INCLUDING PHOTOCOPYING, RECORDING OR OTHER ELECTRONIC OR MECHANICAL METHODS, WITHOUT THE PRIOR WRITTEN PERMISSION OF THE PUBLISHER, EXCEPT IN THE CASE OF BRIEF QUOTATIONS EMBODIED IN CRITICAL REVIEWS AND CERTAIN OTHER NONCOMMERCIAL USES PERMITTED BY COPYRIGHT LAW. ASES CONGRESS ORGANIZATION PUBLISHING® IT IS RESPONSIBILITY OF THE AUTHOR TO ABIDE BY THE PUBLISHING ETHICS RULES.

ASES PUBLICATIONS – 2025©

LICANCE KEY: 2022/ 63715

25.12.2025

ISBN: 978-625-92930-0-4

CONGRESS ID

Ases XI. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi

DATE AND PLACE

NOVEMBER 28-30,2025

Jizzax ,UZBEKISTAN

ORGANIZATION

ASES (ACADEMY OF SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL STUDIES),

LANGUAGES

Turkish, English, Arabic, Russian

ЁШ СПОРТЧИ ВА УНИНГ МУРАББИЙИ, ОТА-ОНАСИ ҲАМДА ТЕНГДОШЛАРИ
ЎРТАСИДАГИ ЎЗARO МУНОСАБАТЛАРДА ПСИХОЛОГИК ОМИЛЛАР

Неслихан Букай¹

Ўзбекистон Республикаси Ориентал университети,
“Узлуксиз таълим педагогикаси” кафедраси, мустақил тадқиқодчи

ORCID: 0000-0002-7277--3585

Комилжон Муротмусаев²

Университет Ориентал, кафедра «Педагогика непрерывного образования»,
кандидат медицинских наук, доцент Ташкент, Узбекистан.

ORCID: 0000-0003-3154-4900,

Аннотация: Мазкур мақолада ёш спортчиларнинг шахсий ва ижтимоий ривожланишида мураббий, ота-она ҳамда тенгдошлар билан ўзаро муносабатларнинг психологик аҳамияти ёритилган. Муносабат тизимларидаги ишонч, эмоционал қўллаб-қувватлаш ва ижобий мотивация спортчининг шахсий ўсиши, эмоционал барқарорлиги ва мусобақадаги самарадорлигига таъсир этувчи асосий психологик омиллар сифатида таҳлил қилинади.

Калит сўзлар: ёш спортчи, мураббий, ота-она, тенгдошлар, эмоционал интеллект, мотивация, мулоқот, ижтимоий муҳит.

Annotation: This article highlights the psychological significance of the relationships between young athletes and their coaches, parents, and peers in their personal and social development. Trust, emotional support, and positive motivation within these relational systems are analyzed as key psychological factors influencing the athlete's personal growth, emotional stability, and performance effectiveness in competitions.

Keywords: young athlete, coach, parents, peers, emotional intelligence, motivation, communication, social environment.

Ёш спортчи шахси ривожланишида уни ўраб турган ижтимоий муҳитнинг, хусусан мураббий, ота-она ва тенгдошлар билан бўлган муносабатлар тизимининг ўрни беқиёсдир. Спорт фаолияти нафақат жисмоний қобилиятни ривожлантиради, балки иродавий, эмоционал ва ижтимоий компетенцияларни шакллантиришда муҳим психологик мактаб вазифасини ҳам бажаради.

Мураббий – спортчи учун намуна, раҳбар ва психолог ҳисобланади. Мураббийнинг мулоқот услуби, баҳолаш ва қўллаб-қувватлаш усуллари ёш спортчининг ўзига ишончи, мусобақада стрессга чидамлилиги ва мотивацион барқарорлигига таъсир қилади.

Тадқиқотлар шуни кўрсатадики (Deci & Ryan, 2000; Goleman, 1995), ижобий мулоқот ва “эмоционал интеллект” тамойилларига асосланган муносабат спорт натижаларини яхшилайдди.

Ота-оналарнинг роли эса спортчи шахсининг эмоционал муҳитини белгилайди. Ота-оналарнинг ортиқча талабчанлиги ёки безътиборлиги спортчида қўрқув, стресс ёки мотивация пасайишига сабаб бўлиши мумкин. Шу боис, психологик жиҳатдан соғлом қўллаб-қувватлаш модели – яъни ишонч, ҳавас ва реал мақсад қўйиш усули муҳим аҳамиятга эга.

Тенгдошлар гуруҳи эса спортчининг ижтимоий адаптацияси ва ўзаро ҳамкорлик қобилиятини ривожлантиради. Мусобақа ва машғулот жараёнидаги дўстона рақобат, эмпатия ва гуруҳнинг бирдамлик ҳисси спорт муҳитининг соғлом психологик иқлими учун зарурдир.

Хулоса қилиб айтганда, ёш спортчининг самарали ривожланиши кўп жиҳатдан унинг атрофидаги муносабатлар тизимига боғлиқ бўлиб, мураббий, ота-она ва тенгдошлар томонидан тузилган ижобий психологик муҳит унинг шахсий ўсишини, эмоционал барқарорлигини ва спорт натижаларини таъминлайди.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
2. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books.
3. Weinberg, R., & Gould, D. (2019). *Foundations of Sport and Exercise Psychology*. Champaign, IL: Human Kinetics.
4. Шомуродов, А. (2020). Ёш спортчиларда иродавий сифатларни шакллантиришнинг психологик хусусиятлари. *Психология ва Педагогика Журнали*, №2, 56–60.
5. Саидов, Ф. (2022). Спортда мотивация ва мулоқотнинг ижтимоий-психологик омиллари. *Ўзбекистон Спорт Психологияси Журнали*, №3, 41–47.